

FATİH AKYILDIZ

1976 yılında İstanbul'da doğan Fatih Akyıldız, ortaöğrenimini İstanbul Lisesi'nde tamamladıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi bölümünden mezun oldu. Yüksek lisansını Brüksel Üniversitesi'nde (ULB) istatistik alanında tamamlayan Akyıldız, 2003 yılından bu yana bankacılık sektöründe çalışmaktadır. Parasal iktisat, para tarihi, nümizmatik, finans gibi para ile ilgili tüm konular ilgi alanındadır. Aynı zamanda mali müşavir ve yardımcı aktüer unvanlarına sahip yazar evli ve üç çocuk babasıdır.

FATİH AKYILDIZ

GÖSTERGELER NE ANLATIR?

TÜRKİYE İÇİN İKTİSADİ GÖSTERGELER REHBERİ

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 604
EKONOMİ 19

ISBN 978-605-399-491-6

1. BASKI İSTANBUL, EKİM 2017
2. BASKI İSTANBUL, NİSAN 2022

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ

YAZIŞMA ADRESİ: HACİAHMET MAHALLESİ, PİR HÜSAMETTİN SOKAK, No:20, 34440, BEYOĞLU / İSTANBUL
TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 51672

www.bilgiyay.com

E-POSTA yayin@bilgiyay.com

DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

YAYINA HAZIRLAYAN CEM TÜZÜN

TASARIM MEHMET ULUSEL

DİZGİ VE UYGULAMA GÖRKEM DİDEM ÖZTUNCER

BASKI VE CİLT MEGA BASIM YAYIN SAN. VE TİC. A.Ş. CİHANGİR MAH. GÜVERCİN CAD. NO:3/1 BAHA İŞ MERKEZİ,
A BLOK KAT 2 AVCILAR İSTANBUL TELEFON: 0212 412 17 00 / FAKS: 0212 422 11 51 • SERTİFİKA No: 44452

İSTANBUL BİLGİ UNIVERSITY LIBRARY CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ KATALOGLAMA BÖLÜMÜ TARAFINDAN KATALOGLANMIŞTIR.

Names: Akyıldız, Fatih, 1976- author.

Title: Göstergeler ne anlatır? : Türkiye için iktisadi göstergeler rehberi / Fatih Akyıldız.

Edition: 2. baskı.

Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2022. | Includes bibliographical references and index.

Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 604. Ekonomi; 19.

Identifiers: ISBN: 9786053994916 (paperback)

Subjects: LCSH: Turkey --Economic conditions --21st century. | Economic indicators --Turkey. | Foreign exchange administration --Turkey. | Finance, Public --Turkey. | Economic development --Turkey.

Classification: LCC: HC492 .A39 2022

FATİH AKYILDIZ

**GÖSTERGELER NE ANLATIR?
TÜRKİYE İÇİN İKTİSADİ GÖSTERGELER REHBERİ**

İçindekiler

xi Çerçeve Listesi

xiii Tablo, Grafik ve Şekil Listesi

xix Önsöz

1 BİRİNCİ BÖLÜM Giriş

3 Tarihsel Gelişim

5 Gösterge Sınıfları

6 Kalite Kriterleri

11 Gösterge Üretim ve Değerlendirmesinde Karşılaşılan Hatalar

19 İKİNCİ BÖLÜM Milli Gelir Göstergeleri

31 Türkiye’de Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla Tahminleri

33 Üretim Yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla

40 Harcama Yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla

50 Gelir Yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla

53 Kişi Başına Düşen GSYH

55 Satın Alma Gücü Paritesine Göre GSYH

58 Gelir Dağılımı

62 Hanehalkı Kullanılabilir Geliri Üzerinden Hesaplanan Göstergeler

62 Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Geliri Üzerinden Hesaplanan Göstergeler

66 Yoksulluk

71 Verimlilik

73 Veriye Erişim

79 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Üretim ve İktisadi Canlılık

86 İmalat Sanayinde Kapasite Kullanım Oranı

89 Sanayi Endeksleri

91 Aylık Sanayi Endeksleri

97 Ticaret ve Hizmet Ciro Endeksleri

98 İşgücü Girdi Endeksleri

- 102** İnşaat Sektörüne İlişkin İstatistikler
 - 103** İnşaat Ciro Endeksi
 - 104** Yapı İzin İstatistikleri
 - 104** Yapı Ruhsatı
 - 105** Yapı Kullanma İzin Belgesi
 - 106** Ücretli alışan İstatistikleri
- 106** Eğilim Anketleri
 - 107** İktisadi Yönelim Anketi ve Reel Kesim Güven Endeksi
 - 111** İşyeri Eğilim Anketi ve Sektörel Güven Endeksleri
 - 113** Tüketici Eğilim Anketi ve Tüketici Güven Endeksi
 - 116** Piyasa Katılımcıları Anketi
 - 120** Perakende Satış Hacim Endeksi (Perakende Satış Endeksi – Sabit Fiyatlarla)
 - 120** AVM Endeksleri
 - 121** Kredi Kartı İstatistikleri
- 122** Diğer Önemli İstatistikler
 - 122** Taşıt Aracı Üretim ve Satışları
 - 124** Karşılıksız ekler ve Protestolu Senetler
 - 125** Kurulan / Kapanan şirket Verileri
 - 126** Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi
 - 128** Elektrik Üretimi ve Tüketimi
- 129** Veriye Erişim
- 137** DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Fiyat Göstergeleri
 - 145** Genel Amaçlı Fiyat Endeksleri
 - 146** Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)
 - 152** Özel Kapsamlı TÜFE (ekirdek Enflasyon)
 - 153** Üretici Fiyatları Endeksi
 - 156** GSYH Deflatörü
 - 159** İstanbul Ticaret Odası Tarafından Yayımlanan Fiyat Endeksleri
 - 160** Diğer Bazı Fiyat Endeksleri
 - 160** Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi
 - 161** İnşaat Maliyet Endeksi
 - 162** Dış Ticaret Birim Değer Endeksi
 - 162** Konut Fiyat Endeksi
 - 162** Enflasyon Beklentisi
 - 163** Veriye Erişim

- 169** BEŞİNCİ BÖLÜM Çalışma Ekonomisi
- 174** İstihdam
 - 177** İşsizlik
 - 178** İşgücüne Dâhil Olmayanlar
 - 178** İşgücü ve İşsizlik Göstergeleri
 - 185** İdari Kayıtlardan Elde Edilen Veriler
 - 187** Ücret Göstergeleri
 - 187** İşgücü Maliyet ve Kazanç Endeksleri
 - 188** Brüt Ücret Maaş Endeksleri
 - 188** Kazanç Yapısı İstatistikleri
 - 188** Gelir ve Yaşam Koşullar Araştırması Sonuçları
 - 189** Veriye Erişim
- 193** ALTINCI BÖLÜM Uluslararası Ekonomi
- 194** Ödemeler Dengesi
 - 199** Türkiye’de Ödemeler Dengesi Tablosu
 - 200** Cari İşlemler Hesabı
 - 200** Mal Dengesi
 - 203** Hizmetler Dengesi
 - 207** Birincil Gelir Dengesi
 - 211** İkincil Gelir Dengesi
 - 213** Finans Hesabı
 - 213** Doğrudan Yatırımlar
 - 217** Portföy Yatırımları
 - 219** Diğer Yatırımlar
 - 223** Rezerv Varlıklar
 - 224** Net Hata ve Noksan
 - 226** Ödemeler Dengesi Açık/Fazla Tanımları
 - 232** Uluslararası Yatırım Pozisyonu
 - 237** Türkiye’nin Dış Borcu
 - 238** Türkiye Brüt Dış Borç Stoku
 - 240** Türkiye Net Dış Borç Stoku
 - 241** Dış Ticaret
 - 244** TÜİK Tarafından Yayımlanan Dış Ticaret İstatistikleri

- 256 Türkiye İhracatçılar Meclisi İhracat Verileri
- 257 Dış Ticaret Endeksleri
 - 258 Birim Değer Endeksleri
 - 260 Miktar Endeksleri
 - 260 Dış Ticaret Hadleri
- 261 Reel Efektif Döviz Kuru Endeksi
- 265 Veriye Erişim
- 269 YEDİNCİ BÖLÜM Kamu Ekonomisi
 - 272 Türkiye'de Kamu Kesimi
 - 275 Kamu Kesimi İstatistikleri
 - 276 Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 280 Merkezî Yönetim Bütçe Gelirleri
 - 283 Vergi Gelirleri
 - 288 Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri
 - 288 Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gelirler
 - 288 Faizler, Paylar ve Cezalar
 - 289 Sermaye Gelirleri
 - 289 Alacaklardan Tahsilat
 - 289 Merkezî Yönetim Bütçe Giderleri
 - 290 Ekonomik Sınıflandırma
 - 299 Fonksiyonel Sınıflandırma
 - 305 Bütçe Dengesi
 - 309 Hazine Nakit Gerçekleşmeleri
 - 313 Bütçe Dışı Kamu Kesimi
 - 314 Mahallî İdareler
 - 314 Döner Sermayeli Kuruluşlar
 - 315 Bütçe Dışı Fonlar
 - 316 Sosyal Güvenlik Kurumları
 - 316 İşsizlik Sigortası Fonu
 - 316 Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Türkiye Varlık Fonu
 - 317 Toplam Kamu Kesimi Göstergeleri
 - 318 Kamu Kesimi Genel Dengesi
 - 324 Genel Devlet Dengesi

- 328** Kamu Borcu
 - 330** Borcun GSYH'ya Oranı
 - 331** Borcun Kompozisyonu
 - 332** Ortalama Vade
 - 333** Borç Çevirme Oranı
 - 333** Faiz Dışı Fazla
 - 333** Faiz Oranı
 - 333** Kredi İflas Takası (CDS: Credit Default Swap)
- 334** Merkezî Yönetim Borç Stoku
- 337** AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku
- 338** Kamu Net Borç Stoku
- 340** Veriye Erişim
- 345** SEKİZİNCİ BÖLÜM Para, Bankacılık ve Finans
 - 345** Para Arzı
 - 353** Faiz
 - 359** Döviz Kuru
 - 363** Bankacılık İstatistikleri
 - 369** Sermaye Piyasası İstatistikleri
 - 371** Merkez Bankası Göstergeleri
 - 381** Haftalık Vaziyet
 - 385** Analitik Bilanço
 - 397** Veriye Erişim
- 401** Ek: Yurt Dışı Veri Kaynakları
- 409** Kaynakça
- 419** Dizin

Çerçeve Listesi

17	ÇERÇEVE 1.1	Sınıflandırma Standartları
21	ÇERÇEVE 2.1	Ulusal Hesaplar Sistemi
49	ÇERÇEVE 2.2	Tasarruf Oranı
52	ÇERÇEVE 2.3	GSYH Güncelleme Çalışmaları
56	ÇERÇEVE 2.4	Satın Alma Gücü Paritesi Kanunu
65	ÇERÇEVE 2.5	Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması
69	ÇERÇEVE 2.6	Hanehalkı Bütçe Anketi
90	ÇERÇEVE 3.1	TCMB ve TÜİK Tarafından Yayımlanan Kapasite Kullanım Oranları
96	ÇERÇEVE 3.3	Dayanıklı ve Dayanıksız Tüketim Malları
110	ÇERÇEVE 3.4	Yayıma Endeksi (diffusion index)
142	ÇERÇEVE 4.1	Endeks Türleri
185	ÇERÇEVE 5.1	Hanehalkı İşgücü Anketi ve Ücretli Çalışan İstatistikleri
220	ÇERÇEVE 6.1	Uluslararası Para Hareketleri
321	ÇERÇEVE 7.1	Vergi Yüğü
351	ÇERÇEVE 8.1	2007 Yılında Yapılan Güncelleme
352	ÇERÇEVE 8.2	Para Çarpanı
364	ÇERÇEVE 8.3	Banka Finansal Tabolarından Elde Edilebilecek Önemli Makro Göstergeler

Tablo, Grafik ve Şekil Listesi

Tablo Listesi

- 37** Tablo 2.1 2019 Yılı için Üretim Yöntemiyle GSYH (cari fiyatlarla milyon TL)
- 38** Tablo 2.2 2019 ve 2020 Yıllarında Sektörlerin Büyüme Katkıları
- 43** Tablo 2.3 2020 Yılı için Harcama Yöntemiyle GSYH (cari fiyatlarla milyon TL)
- 45** Tablo 2.4 Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumunun Sektörlere Göre Kırılımı (milyon TL)
- 51** Tablo 2.5 2020 Yılı için Harcama Yöntemiyle GSYH (cari fiyatlarla milyon TL)
- 60** Tablo 2.6 Hanehalkı Kullanılabilir Gelir ve Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Gelirine Göre Her Bir %10'luk Dilimin Milli Gelirden Aldığı Pay (2019)
- 68** Tablo 2.7 2019 Yılı Göreli Yoksulluk Sınırına Göre Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranı
- 85** Tablo 3.1 Piyasaların Açıklanan Göstergelere Tepkileri
- 90** Tablo 3.1.1 TCMB ve TÜİK Tarafından Yayımlanan Kapasite Kullanım Oranları
- 93** Tablo 3.2 TÜİK Tarafından Hazırlanan Üretim Çeşidine Göre Sanayi Üretim Endeksleri
- 96** Tablo 3.3.1 Dayanıklı ve Dayanıksız Tüketim Malları Sanayi Ciro Endeksleri
- 102** Tablo 3.3 2020 Yılı Dördüncü Çeyrek İtibarıyla Çeşitli Sektörler ve Mal Grupları için Brüt Ücret - Maaş Endeksleri
- 109** Tablo 3.4 İktisadi Yönelim Anketi Soruları
- 112** Tablo 3.5 İktisadi Yönelim Anketi Soruları
- 115** Tablo 3.6 Tüketici Eğilim Anketi Soruları
- 117** Tablo 3.7 Piyasa Katılımcıları Anketi Soruları
- 118** Tablo 3.8 Yatırım Anketi Soruları
- 119** Tablo 3.9 Ankete Dayalı Göstergeler
- 150** Tablo 4.1 Harcama Gruplarının Enşasyona Katkısı (Mart 2021)
- 158** Tablo 4.2 GSYH Deşatörü ve Değişim Oranları
- 165** Tablo 4.3 Tüketici Fiyat Endeksleri
- 165** Tablo 4.4 Toptan Eşya Fiyat Endeksleri ve Üretici Fiyat Endeksi
- 172** Tablo 5.1 2020 Yıl Sonu İtibarıyla Türkiye Nüfusu ve İstihdam Yapısı (Bin Kişi)

195	Tablo 6.1	Dış Alemlerle İlişkilerin Ödemeler Dengesine Kayıt Esası
196	Tablo 6.2	Ödemeler Dengesi Tablosu
201	Tablo 6.3	2020 Yılı Dış Ticaret Dengesi (Milyon ABD Doları) Detaylı Sunum
204	Tablo 6.4	2020 Yılı Hizmetler Dengesi (Milyon ABD Doları) Detaylı Sunum
209	Tablo 6.5	2020 Yılı Gelir Dengesi (Milyon ABD Doları)
212	Tablo 6.6	2020 Yılı Cari Transferleri (Milyon ABD Doları)
215	Tablo 6.7	2020 Yılı Doğrudan Yatırımlar (Milyon ABD Doları)
218	Tablo 6.8	2020 Yılı Doğrudan Yatırımlar (Milyon ABD Doları)
221	Tablo 6.9	2020 Yılı Diğer Yatırımlar (Milyon ABD Doları)
234	Tablo 6.10	2020 Yılı Uluslararası Yatırım Pozisyonu Tablosu (milyon ABD Doları)
239	Tablo 6.11	Hazine ve Maliye Bakanlığı'na Hazırlanan Türkiye Brüt Dış Borç Stoku (milyon ABD Doları)
239	Tablo 6.12	BİS Tarafından Yayımlanan Brüt Dış Borç (milyon ABD Doları)
215	Tablo 6.13	Türkiye Net Dış Borç Stoku (milyon ABD Doları)
256	Tablo 6.14	Almanya ve Türkiye Veri Kaynaklarına Göre Türkiye ve Almanya Arasındaki Dış Ticaret
278	Tablo 7.1	Merkezî Yönetim Kapsamındaki Kamu İdareleri ve 2021 Yılı Ödenekleri (milyon TL)
281	Tablo 7.2	2020 Yılı Genel Bütçe Gelirleri Hedef ve Gerçekleşmelerinin Fonksiyonel Kırılımı (bin TL)
291	Tablo 7.3	2020 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Giderleri Hedef ve Gerçekleşmelerinin Ekonomik Sınışıandırması (milyon TL)
301	Tablo 7.4	2020 Yılı Merkezî Bütçe Giderleri Başlangıç Ödeneği ve Gerçekleşmelerinin Fonksiyonel Sınışıandırması (bin TL)
304	Tablo 7.5	Merkezî Yönetim Bütçesi'ndeki Savunma, Sağlık ve Eğitim Giderleri ile Bu Giderlerin Toplam Bütçe Harcaması İçindeki Büyüklüğü (milyon TL)
307	Tablo 7.6	Merkezî Yönetim Bütçe Hedef ve Bütçe Gerçekleşmesi (milyon TL)
311	Tablo 7.7	2020 ve 2021 Yılları Nisan Ayı Hazine Nakit Gerçekleşmeleri (milyon TL)
315	Tablo 7.8	Ekonomik Sınışıamaya Göre 2019 Yılı Mahallî İdarelerin Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri (bin TL)
319	Tablo 7.9	Kamu Kesimi Genel Dengesi (cari Şyatlarla milyon TL)
327	Tablo 7.10	2019 ve 2020 Yılları Genel Devlet Dengesi Tablosu (milyon TL)
335	Tablo 7.11	İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı (milyar TL)
337	Tablo 7.12	Merkezî Yönetim Dış Borç Stoku (milyon ABD Doları)
339	Tablo 7.13	AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku (milyar TL)
340	Tablo 7.14	Kamu Net Borç Stoku (milyar TL)

350	Tablo 8.1	21.05.2021 Haftasında Para Arzı (milyon TL)
363	Tablo 8.2	Basitleştirilmiş Banka Bilançosu
377	Tablo 8.3	21.05.2021 Tarihli Merkez Bankası Vaziyeti (Bin TL)
388	Tablo 8.4	31.05.2021 Tarihli Analitik Bilanço (bin TL)
389	Tablo 8.5	Analitik Bilanço Yu Oluşturan Vaziyet Kalemleri
391	Tablo 8.6	Basitleştirilmiş Analitik Bilanço
278	Tablo 7.1	Merkezî Yönetim Kapsamındaki Kamu İdareleri ve 2021 Yılı Ödenekleri (milyon TL)
278	Tablo 7.1	Merkezî Yönetim Kapsamındaki Kamu İdareleri ve 2021 Yılı Ödenekleri (milyon TL)

Grafik Listesi

25	Grafik 2.1	Dış Âlem Net Faktör Gelirleri (milyon TL)
41	Grafik 2.2	Mevsim Etkilerinden Arındırılmış ve Arındırılmamış Zincirlenmiş Hacim Endeksleri
47	Grafik 2.3	2020 Yılı için Toplam Yurt İçi Talep
48	Grafik 2.4	GSYH İçindeki Stok Değişimleri Kaleminin Kümülatif Gelişimi (2009 fiyatlarıyla milyar TL)
54	Grafik 2.5	TL ve ABD Doları Cinsinden Milli Gelir
57	Grafik 2.6	2019 Yılı için Çeşitli Ülkelerin Kişi Başına Düşen GSYH'ları ile Satın Alma Gücü Paritesine Göre Kişi Başına Düşen GSYH'larının Karşılaştırması
61	Grafik 2.7	2019 Yılı için Türkiye'nin Lorenz Eğrisi (Hanehalkı Kullanılabilir Gelire Göre)
70	Grafik 2.6.1	Gıda ve Alkolsüz İçecekler ile Ulaştırmanın Toplam Tüketim Harcamaları İçindeki Oranı
	Grafik 2.8	
77	Grafik 2.9	OECD, IMF ve Dünya Bankası Tarafından Hazırlanan Türkiye için Satın Alma Gücü Paritesine Göre Kişi Başına Düşen GSYH Değerleri
82	Grafik 3.1	Öncü, Eşanlı ve Artçı Gösterge Örnekleri
89	Grafik 3.2	İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı ile İmalat Sanayi Üretim Endeksinin Gelişimi
94	Grafik 3.3	Aylık Sanayi Endeksleri

- 100** Grafik 3.4 İstihdam Endeksine Göre Sanayi İstihdamı ve Hanehalkı İşgücü Anketi'ne Göre Sanayi İstihdamı
- 101** Grafik 3.5 Sanayi İstihdam Endeksi ile Sanayide Çalışılan Saat Endeksi Karşılaştırması
- 105** Grafik 3.6 Yapı Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzin Belgesi Alınan Binaların Toplam Alanı (milyon metrekare)
- 111** Grafik 3.7 Reel Kesim Güven Endeksi
- 113** Grafik 3.8 Sektörel Güven Endeksleri
- 116** Grafik 3.9 Tüketici Güven Endeksi
- 121** Grafik 3.10 Kredi Kartı Harcamaları
- 123** Grafik 3.11 Aylık Taşıt Aracı Üretim Adedi ve İmalat Sanayi Üretim Endeksi
- 124** Grafik 3.12 Karşılıksız Çıkan Çeklerin Toplam Çeklere Adetsel ve Tutarsal Oranı
- 126** Grafik 3.13 Açılan ve Kapanan Şirket Adetleri
- 128** Grafik 3.14 Trendden Arındırılmış Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi
- 129** Grafik 3.15 Elektrik Tüketimi ve Sanayi Üretim Endeksi
- 149** Grafik 4.1 TÜFE'nin Alt Kalemleri
- 156** Grafik 4.2 TÜFE ve ÜFE (Logaritmik Ölçek)
- 159** Grafik 4.3 Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Sektörü ile İmalat Sektörü için Hesaplanan Gayrisafi Hâsıla Deflatörleri
- 161** Grafik 4.4 İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi ve TÜFE Karşılaştırması (Logaritmik Ölçek)
- 164** Grafik 4.5 Yıl Sonu TÜFE Beklentisi ve TÜFE'ye Göre Yıllık Enflasyon
- 182** Grafik 5.1 Mevsimsellikten Arındırılmış ve Arındırılmamış İşsizlik Oranları (%)
- 183** Grafik 5.2 İşsizlik Oranı ve Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)
- 186** Grafik 5.3 Aylar İtibarıyla SGK Kapsamında Çalışan Sigortalılar ve TÜİK Verilerine Göre İstihdam
- 189** Grafik 5.4 2006 Yılı Fiyatlarıyla Ücretli-Maaşlı Çalışanlar ve Kendi Hesabına Çalışanların Ortalama Yıllık Geliri
- 210** Grafik 6.1 Net Yatırım Gelirinin Dağılımı (Milyon ABD Doları)
- 212** Grafik 6.2 Yurt Dışında Çalışan İşçilerin Türkiye'ye Transferleri (Milyon ABD Doları)
- 216** Grafik 6.3 Doğrudan Yatırımlar ve Gelir Transferi (Milyon ABD Doları)
- 223** Grafik 6.4 Yurt Dışından Net Kaynak Kullanımı (milyon ABD Doları)
- 227** Grafik 6.5 Net Hata ve Noksan Kaleminin Gelişimi (milyon ABD Doları)

- 227 Grafik 6.6** Dış Ticaret Dengesinin Milli Gelire Oranı (%)
- 228 Grafik 6.7** Hizmetler Dengesinin Gelişimi (milyon ABD Doları)
- 229 Grafik 6.8** Gelir Dengesinin Gelişimi (milyon ABD Doları)
- 237 Grafik 6.9** Uluslararası Yatırım Pozisyonu ve Cari Açık (milyar ABD Doları)
- 248 Grafik 6.10** Türkiye'nin Önde Gelen İhracat Ortakları (milyon ABD Doları)
- 248 Grafik 6.11** Türkiye'nin Önde Gelen İthalat Ortakları (milyon ABD Doları)
- 249 Grafik 6.12** Dış Ticaret Yoğunlaşması
- 250 Grafik 6.13** İthalatın Mal Grupları Bazında Gelişimi (milyon ABD Doları)
- 250 Grafik 6.14** İhracatın Mal Grupları Bazında Gelişimi (milyon ABD doları)
- 252 Grafik 6.15** Avro ve ABD Dolarının Toplam İhracat İçindeki Payı (%)
- 252 Grafik 6.16** Avro ve ABD Dolarının Toplam İthalat İçindeki Payı (%)
- 253 Grafik 6.17** İhracatın İthalatı Karşılama Oranı
- 259 Grafik 6.18** Petrol Fiyatları ve İthalat Birim Değer Endeksi
- 265 Grafik 6.19** TÜFE Kullanılarak Hesaplanmış Reel Efektif Döviz Kuru Endeksleri (2003=100)
- 285 Grafik 7.1** Merkezî Yönetim Vergi Gelirlerinin GSYH'ya Oranı
- 287 Grafik 7.2** Vergi Gelirlerinin Dağılımı (%)
- 296 Grafik 7.3** Transfer Harcamalarının Dağılımı
- 298 Grafik 7.4** Merkezî Yönetim Bütçesi Faiz Giderinin Milli Gelire Oranı (%)
- 299 Grafik 7.5** 2020 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Giderleri
- 309 Grafik 7.6** Merkezî Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlasının GSYH'ya Oranı
- 309 Grafik 7.7** Merkezî Yönetim Bütçesi İçinde Aylık Personel Giderleri (milyon TL)
- 313 Grafik 7.8** Aylara Göre Merkezî Yönetim Bütçe Dengesi ve Hazine Nakit Dengesi (milyon TL)
- 318 Grafik 7.9** Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Dönem Kârları (milyon TL)
- 325 Grafik 7.10** Toplam Kamu Kesimi Açığı ve Merkezî Yönetim Bütçe Açığı (milyar TL)
- 332 Grafik 7.11** AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stokunun GSYH'ya Oranı*
- 358 Grafik 8.1** 01.07.2016 Tarihli ABD Getiri Eğrisi (%)
- 361 Grafik 8.2** ABD Doları (Döviz Alış)
- 362 Grafik 8.3** Toplam Mevduat İçinde Yabancı Para Cinsi Mevduatın Payı
- 364 Grafik 8.3.1** Toplam Aktif/GSYH
- 365 Grafik 8.3.2** Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı

- 368** Grafik 8.4 Seçilmiş Ülkeler için Hanehalkı Borçluluğunun Milli Gelire Oranı (2020)
370 Grafik 8.5 BİST 100 Endeksi
392 Grafik 8.6 Dış Varlıkların Toplam Döviz Yükümlülüklerine Oranı
394 Grafik 8.7 Açık Piyasa İşlemleri ve Bankalar Mevduatı Kalemleri (milyar TL)
395 Grafik 8.8 Para Tabanı (milyar TL)

Şekil Listesi

- 173** Şekil 5.1 Toplam Nüfusun İstihdam Yapısı
174 Şekil 5.2 Kişinin İstihdam Durumunun Belirlenmesi
200 Şekil 6.1 Cari İşlem Gelir ve Giderleri
274 Şekil 7.1 Kamu Tüzel Kişileri
348 Şekil 8.1 Paranın Gelişim Süreci

Önsöz

Bu kitap, kamuya açık iktisadi verilerin daha iyi anlaşılabilmesine yönelik hazırlanmış bir kılavuz denemesidir. Bir yandan Türkiye örneğinde, ekonominin takip ve analizinde yaygın olarak kullanılan temel göstergelerin teorik çerçeveleri, içerikleri, derlenme ve hesaplama yöntemleri ile bu göstergelere erişim kanalları hakkında bilgi verilirken diğer yandan her bir göstergenin güçlü ve zayıf yönleri ile bu verilerin derlenmesinde karşılaşılan kavramsal ve istatistiksel meseleler ele alınmaktadır.

Kullanım amacına göre çeşitlilik gösteren iktisadi göstergeler, geniş yelpazedeki kullanıcı ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Makro iktisadi göstergelerin kapsamlı bir özeti vermeyi amaçlayan bu çalışmanın hazırlanmasında da farklı beklentilere sahip dört tür okuyucunun ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur.

İlk olarak iktisadi göstergelerin başlıca muhatabı, bunların tabii kullanıcısı olan profesyonel iktisatçılardır. Ancak iktisatçıların, kullandıkları verilerin doğruluk ve tutarlılığını kendi sorumlulukları dışında görüp bu güvenceyi gösterge üreten kuruluşlardan beklemeleri nadir rastlanan bir tavır değildir. Göstergelerin tanım ve hesaplama yöntemlerindeki göz ardı edilen nüanslar, sayısal veri kullanılarak gerçekleştirilen bir analizin gerçeği yansıtmayan neticeler doğurmasına yol açabilir. Hazırlanan verinin hatalı olması ya da iktisatçı tarafından yanlış değerlendirilmesi durumunda, yapılan çalışmada kullanılan istatistiksel ya da ekonometrik tekniklerin ne kadar sofistike olduğunun bir anlamı kalmayacaktır.¹ Bu bağlamda araştırmacının, kullandığı verinin temellerini irdelemesinin gereksiz bir külfet değil, akademik bir gereklilik olduğu düşünülmekte, özet bir başvuru kaynağı olarak hazırlanan çalışmanın aynı zamanda ölçüm sorunlarına da dikkat çekerek okuyucuları veriyi sorgulama noktasında daha hassas olmaya teşvik etmesi ümit edilmektedir.

¹ Aynı konudaki çalışmaların zaman zaman çelişkili sonuçlara varması kısmen, kullanılan verilerin derlenme yöntemlerinin örtüşmemesinden kaynaklanmaktadır.

İkinci olarak çalışmanın, başta derslerdeki teorik açıklamaları somut bir zemine oturtmakta zorluk çekenler olmak üzere, ekonominin işleyişini daha yakından gözlemlemek isteyen iktisat öğrencilerine de yardımcı olacağı düşünülmektedir. Teorik yaklaşımların gerçek hayat-taki geçerliliğini haklı olarak sorgulayan ve iktisat öğretiminin kuramsallığından yakınlar, açıklanan sayısal göstergeleri takip ederek teorik çerçevenin pratikteki izdüşümünü yakalama imkânına sahip olabilirler. İktisadi kavramları anlamlandırmada sayısal göstergelerin yol gösterici olacağı inancıyla öğrencilere, göstergelere temel kaynaklardan ulaşarak bunları incelemelerini tavsiye edebiliriz. Bu anlamda her bölümün sonunda yer alan *Veriye Erişim* başlıkları, okuyucunun göstergelere ilk elden ulaşımını kolaylaştırmak üzere mümkün olduğunca ayrıntılı verilmektedir.

Yayımlanan göstergelerin piyasaları doğrudan etkilediği günümüzde, iktisadi göstergeleri yatırımcıların da yakından takip etmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Yatırım kararlarının sağlam bir temele dayanması, tüketici davranışları, istihdam yapısı, bütçe gelişmeleri gibi ekonominin farklı boyutlarını daha geniş bir perspektif içinde değerlendirmeyi gerektirir. Bu bağlamda makro iktisadi veriler uzun süredir, yalnız iktisatçılar ve iktisat tarihçilerinin ilgilendiği bilgiler olmaktan çıkmış, yatırımcıların anlık olarak takip ettiği, piyasaya yön veren bir unsur haline gelmiştir. Mevcut yatırım ortamında bilgi kaynağını yalnız finansal verilerle sınırlamak genel tabloyu eksik değerlendirmek anlamına geleceğinden, ekonomideki makro düzeyli gelişmelerin irdelenmesi, sağlıklı yatırım kararları için elzemdir.²

İktisadi göstergelerin başlıca kullanıcıları olarak yukarıda sıraladığımız üç grup öne çıkmaktadır. Ancak ekonomideki gelişmelerin yalnız bu grupları değil, her birimizin refahını etkilediği düşünüldüğünde toplumun geri kalan büyük kesiminin göstergelere kayıtsız kalmasının mümkün olmadığı ortaya çıkar. Bu geniş kesimin iktisadi gelişmeleri anlamlandırma noktasında karşılaştığı temel sorun, olup biteni takip etmekte büyük ölçüde “uzman” yorumlarına bağımlı olmalarıdır. Bu yorumlar ise eksik ya da hatalı olabilmekte, hatta objektif verilerin manipüle edilmesiyle elde edilen, kamuoyunu şekillendirme amaçlı öğeler içerebilmektedir. Üstelik uzmanların bazen en temel noktalarda bile uzlaşmamaları, bu yorumların güvenilirliği bağlamında ilave soru işaretleri yaratmaktadır. Çalışmamız, ekonominin bir parçası olarak alınan kararlardan etkilenen geniş kesimlerin de yayımlanan göstergelerden faydalanabilmelerine bir katkı yapmayı hedeflemektedir. Belirli bir iktisat bilgisi olan ancak profesyonel olarak iktisatla ilgilenmeyen okuyucular, düzenli açıklanan verilere doğrudan erişerek, bunları anlamlandırmada aracıya ihtiyaç duymadan kendi yorum ve çıkarımlarını yapabileme imkânına kavuşabilirler.³

2 Yayımlanan verilerin yatırım kararlarında ne şekilde kullanılabileceğine dair yol gösterici olmak, çalışmamızın amaçları arasında yer almıyor. Yatırım kararlarının şekillendirilmesinde makro ekonomik göstergelerin kullanımına ilişkin başvuru-labilecek bazı çalışmalar arasında şunlar sıralanabilir: The Economist (1998), Baumohl (2008), Clayton-Giesbrecht (1990), Rogers (1998), Yamarone (2007), Karamenderes (2008). Yüksek geliri ülkeler dikkate alınarak hazırlanan bu çalışmalarda yer alan açıklamaların, Türkiye gibi orta gelir düzeyindeki ülkelere genelleştirilmesinin hatalı yatırım kararlarına yol açabileceğini vurgulamalıyız. Temel göstergelerle yatırım araçları arasındaki ilişkiyi sayfa 86-87’de kısaca tartışıyoruz.

3 Göstergelere dayanarak yapılacak yorumlar kişinin ekonomide bulunduğu konuma göre değişiklik gösterir. Örneğin ortala-ma ücret düzeyindeki artış işçiler için hayat standartlarının yükselmesi, işverenler için maliyetlerinin artması, sabit getirili

İktisadi gösterge ifadesi sınırsız büyüklükte bir kümeyi içine almakta olduğundan, çalışmanın kapsamını belirli bir çerçeve içinde sınırlı tutmak adına incelenecek göstergeleri bazı kriterlere göre kısıtlamak kaçınılmaz oldu. Çalışmada, ekonominin bütününe ilgilendiren, düzenli aralıklarla yayımlanan ve internet yoluyla ücretsiz dağıtımı yapılan makro ölçekteki göstergeler kapsama alınmış, bölgesel ve mikro ölçekteki göstergeler ile ücret karşılığı dağıtılan (örneğin bazı özel şirketler tarafından hazırlanan güven endeksleri) ya da yayımlama frekansı belirsiz göstergelere yer verilmemiştir. Bu genel çerçeve dâhilinde de öncelikle iktisat kuramında yaygın olarak kullanılan değişkenler kapsanmaya çalışılmıştır. Buna göre milli gelir, yatırım harcamaları, tüketim harcamaları, enflasyon oranı, işsizlik göstergeleri, dış ticaret hacmi, bütçe dengesi, faiz oranı, para arzı gibi temel değişkenlere tekabül eden ve veri üreten kuruluşların da birinci derecede önceliğini teşkil eden istatistikler çalışmanın büyük bölümünü oluşturmaktadır. Verimlilik ya da beklentiler gibi, ölçülmesi ve sayısal olarak ifadesi zor olmakla birlikte teoride kullanılmakta olan göstergelere ilişkin genel kabul görmüş tekniklerle yapılan ölçüm teşebbüslerine de çalışmada yer verilmektedir. Bunlara ilave olarak kapasite kullanım oranı, sanayi üretimi, eğilim anketleri gibi iktisatçılar, medya, yatırımcılar ve genel kamuoyu tarafından yakından izlenen göstergeler de çalışma kapsamında incelenmektedir. Son olarak iktisat biliminin temel meseleleri arasında yer alan yoksulluk ve gelir dağılımı gibi uzun dönemli refah göstergeleri de çalışmaya dâhil edilmiştir. Bununla birlikte çevre ve eğitim başta olmak üzere sosyal göstergeler ile demografik göstergeler çalışma dışında bırakılmıştır.⁴ Burada gerekçemiz bu istatistiklerin tali önemde olması değil, bu göstergelerin, iktisatta kullanılan sayısal yöntemlerin dışında, daha ziyade diğer sosyal bilimlerde uygulanan yöntemlerle incelenmesi gereği ve aksi durumda kapsamımızın altından kalkılamaz ölçüde genişleyeceği endişesidir.

Her bir ekonomi, piyasadaki çok çeşitli karar ve davranışların birbirini etkilediği karşılıklı bağımlı bir sistem olarak tanımlanır. Dolayısıyla göstergeleri genel bağlamından kopararak ve ekonominin bütününden soyutlayarak incelemek doğru olmaz. Buna karşın açıklayıcı olmak adına göstergeleri kendi değerlendirmemizle oluşturduğumuz bir grupta ile sunmamız, bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu grupta mümkün olduğu kadar, hem kitabın baştan sona okunabilmesine hem de yalnızca ilgilenilen konuların incelenebilmesine imkân sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra kitap içerisinde çapraz atıflar yapılarak sistemin bütünlüğü vurgulanmaya çalışılmıştır.

Her bir bölümde incelenen göstergelere ulaşılabilecek temel kaynaklar, o bölümün sonunda yer alan *Veriye Erişim* başlığında sıralanmaktadır. *Veriye Erişim* başlığı altında ayrıca mümkün olduğu ölçüde, verinin hangi kuruluş tarafından ve ne sıklıkla hazırlandığı, yayımlanma zamanı, verilerin ne ölçüde güvenilir olduğu ve revizyon politikası gibi konulara da yer verilmek-

menkul kıymet yatırımcıları için ise enflasyon ve faiz oranlarında artış riski anlamına gelir. Kişinin ekonominin gidişatına yönelik görüşünü, başkalarının yorumlarına güvenmek yerine temel göstergeleri kullanarak kendisinin şekillendirmesi bu açıdan da önemlidir.

4 Türkiye için belli başlı demografik göstergelere şu adresten ulaşılabilir: www.hips.hacettepe.edu.tr/demog.shtml

tedir. Bu amaçla; başta TÜİK olmak üzere veri derleyen kuruluşlarca hazırlanan, mikroverilerin derlenmesi, sınıflandırılması, işlenmesi ve sunuma hazırlanması aşamalarında kullanılan kavram ve yöntemler ile revizyonlar ve yayımlanma tarihleri gibi konularda bilgi veren meta verilerden geniş ölçüde yararlanılmıştır.⁵

Çalışma dokuz bölümden oluşmaktadır. *Giriş* bölümünde sayısal ölçümün iktisattaki yeri, iktisadi istatistiklerin gelişim süreci, bir göstergesi değerli kılan unsurlar, istatistik hesaplama sürecinde karşılaşılan sorunlar ve istatistiklerin yorumlanmasındaki ilkeler gibi istatistik üretimi ve kullanımına ilişkin temel meselelere değinilmektedir.

İktisadi göstergelerin incelenmesine İkinci Bölüm'de ulusal hesaplar ile başlıyoruz. *Milli Gelir Göstergeleri* başlığı altında ilk önce geniş anlamda ulusal hesaplar ve milli gelir göstergeleri ele alınmakta, çeşitli milli gelir tanımlarının özetlenmesinin ardından gayrisafi yurt içi hâsıla tahminleri detaylı olarak incelenmektedir. Çoğu zaman bir ekonominin başarısının nihai göstergesi olarak kullanılan gayrisafi yurt içi hâsıla, bu niteliğiyle iktisadi göstergeler arasında ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Ülkeler arası kişisel refah karşılaştırmalarında kullanılan temel gösterge olan satın alma gücü paritesine göre milli gelir tahminleri ile ekonominin genel refahıyla doğrudan ilişkili olan gelir dağılımı, yoksulluk ve verimlilik konu başlıklarına da, ekonominin performans kriterlerinin incelendiği bu bölümde yer verilmektedir.

Üçüncü Bölüm'de, *Üretim ve İktisadi Canlılık* başlığı altında, ekonominin en güncel durumunu değerlendirmeye yardımcı olan ve yüksek frekansta kısa dönemli bilgi sağlayan bir grup gösterge incelenmektedir. Geleceğe yönelik tahmin amaçlı da kullanılan bu göstergeler arasında kapasite kullanım oranı, sanayi, hizmet ve inşaat sektörlerine yönelik çeşitli endeksler, ekonomideki aktörlerin görüşleri alınarak hazırlanan eğilim anketleri, tüketim harcamalarının gelişiminin izlenebildiği göstergeler sıralanabilir. Daha çok yatırımcıların ve iş çevrelerinin yakından takip ettiği bu göstergeler, ekonomideki kısa dönemli eğilimlerin izlenmesine yönelik kullanılmaktadır.

Fiyat Göstergeleri başlıklı Dördüncü Bölüm'de, ekonomi genelindeki ya da çeşitli piyasalardaki fiyat artışlarını ölçen fiyat endeksleri ele alınmaktadır. Hayat pahalılığı bağlamında fiyat göstergeleri, başta enflasyonun temel göstergesi sayılan TÜFE olmak üzere, kamuoyu tarafından en yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır.

Çalışma Ekonomisi başlıklı Beşinci Bölüm'de ağırlıklı olarak, TÜİK tarafından düzenlenen Hanehalkı İşgücü Anketi ile elde edilen veriler tartışılmaktadır. İşsizlik oranı gibi istihdama ilişkin göstergeler anketlerde benimsenen ön kabullerden önemli oranda etkilendiğinden, kul-

5 Çalışmada iktisadi bir konuda hazırlanan her türlü sayısal büyüklük, veri ya da istatistik ifadeleriyle karşılanmaktadır. (Aslında farklı anlamlar da içeren bu iki terim eş anlamlı olarak kullanılmıştır.) İktisadi çıkarım yapmak amacıyla kullanılacak ya da bir iktisadi değişkenin rakamsal karşılığı olarak kabul edilebilecek her türlü veri ise gösterge olarak adlandırılmaktadır. Göstergesi diğer istatistikî araçlardan ayıran temel özellik, rastgele bir rakamsal büyüklük içermek yerine, iktisadi açıdan anlamlı bir değer taşımasıdır. Gösterge hesaplamasında kullanılan ham veriler ise mikroveri olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, enflasyon tahmini amacıyla sahadan derlenen patates fiyatı mikroveri iken, bu tür mikroverilerin işlenmesi ile elde edilen tüketici fiyat endeksi bir göstergedir.

lanılan tanımlar ve hesaplama yöntemlerine bu bölümde özellikle vurgu yapılmaktadır. TÜİK verilerine yardımcı olarak kullanılabilir istihdam gelişimine ilişkin diğer bazı göstergeler ile ücretlerin gelişiminin izlenebileceği istatistikler de yine bu bölümde incelenmektedir.

Uluslararası Ekonomi başlığını taşıyan Altıncı Bölüm, Türkiye'nin dış dünya ile iktisadi ilişkilerini yansıtan göstergeleri içermektedir. Bu bölümde önce ülkenin dış dünya ile iktisadi ilişkilerinin özeti niteliğindeki ödemeler dengesi tablosu ve bu tabloyu oluşturan kalemler ele alınmakta, ardından ülkenin bir bütün olarak yurtdışına karşı borçluluğunu ölçen göstergeler tartışılmaktadır. Ödemeler dengesinin bir alt başlığını oluşturan dış ticaret verileri ise TÜİK tarafından ayrıntılı olarak ayrıca açıklanmakta ve önemine binaen çalışmamızda ayrı bir başlık altında incelenmektedir. Dış ticaret fiyat ve miktar endeksleri ile reel efektif döviz kuru endeksi, bu bölümde ele alınan diğer göstergelerdir.

Kamu Ekonomisi başlığı altındaki Yedinci Bölüm'de, piyasa şartları dışında, siyasi otoritenin aldığı kararlarla şekillenen göstergeler ele alınmaktadır. İlk olarak merkezî yönetim bütçesinin incelendiği bu bölümde daha sonra bütçe gerçekleştirmelerinin parasal yansıması olan hazine nakit gerçekleştirmelerine değinilmekte, ardından da merkezî bütçe dışı diğer kamu kurumlarının hesaplarına göz atılmaktadır. Kamu kesimini bir bütün olarak değerlendiren kamu kesimi genel dengesi ve genel devlet dengesi tablolarıyla kamu borçluluğunu yansıtan göstergeler, bu bölümde yer verilen diğer başlıkları oluşturmaktadır.

Parasal ve finansal bazı göstergeleri içeren Sekizinci Bölüm, *Para, Bankacılık ve Finans* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde para arzı ve faiz oranı gibi ekonominin parasal boyutunu yansıtan başlıca değişkenler yanında, tasarruf sahiplerince yakından takip edilen döviz kuru ve sermaye piyasalarına ilişkin göstergelere de kısaca yer verilmektedir. Ekonominin geneli için önem arz eden bankacılık sisteminin temel göstergeleri de yine bu başlıkta özetlenmektedir. Daha teknik bir konu başlığı olmasına rağmen TCMB hesaplarına da, parasal sistemin incelenmesinde bütünlüğü sağlamak adına bu bölümde değinilmektedir.

Son olarak yabancı ülke veri kaynakları ile küresel ölçekte veri derleyen kuruluşlara ekte kısaca değinilmektedir. Bu bölümde tek tek istatistikleri açıklamak yerine, yabancı verilere ulaşılabilecek web siteleri ile daha ayrıntılı bilgi edinilebilecek kaynakların sıralanmasıyla yetinilmiştir.

Çalışmada göstergelerin hesaplama yöntemleri ve içeriklerinin yanı sıra, bunların iktisat teorisindeki yerine de değinildiği görülecektir. Bu açıklamalar iktisadi çözümleme yapmaktan çok göstergelerin kullanımı ve anlamlandırılmasında okuyucuya bir dayanak sağlaması amacıyla kitaba dâhil edilmiştir. Benzer şekilde metinde yer alan tablo ve istatistikler de Türkiye ekonomisi hakkında bilgi vermekten çok, istatistiklerin pratikte kullanımına örnek sunmak amacıyla hizmet etmektedir.

İktisadi büyüklüklerin ölçümü ve ölçüm sonuçlarının değerlendirilmesi her zaman tartışmalı bir konu olagelmıştır. Çalışmada göstergelerin yapısının objektif bir gözle ele alınmasına, normatif iktisadın alanından mümkün olduğu kadar uzak durmaya çalışılmıştır. Bu tavrın bir

gerekçesi açıklamaların daha geniş bir kitleye hitap etmesinin arzu edilmesi iken, diğer bir gerekçesi de göstergelerin nasıl yorumlanması gerektiğine dair birtakım hazır şablonlar vererek, mekanik bir süreçle, okuyucuyu sayılardan iktisadi anlamlar çıkarmaya yönlendirmenin, göstergelerin kullanım alanlarını, okuyucunun zihninde sınırlama tehlikesi doğuracak olmasıdır. Buna karşın çalışmada göstergelerin nasıl yorumlanmaması gerektiği konusunda uyarılara sıkça yer verilmiştir. Böylece veri kullanıcısına yorum alanı bırakmak ile verinin hatalı kullanımını engellemek arasında bir denge gözetilmeye çalışılmıştır.

Kitapta verilen bütün web adresleri 1 Nisan 2021 tarihi itibarıyla kontrol edilmiş olmakla birlikte, zaman içinde bağlantılarda değişiklik olabileceğini ve yayın tarihinden sonra göstergelerin sunum ve içeriğinde de güncellemeler olabileceğini hatırlatmak istiyoruz.⁶

Çalışma boyunca, başta TÜİK ve TCMB olmak üzere veri üreten kuruluşların desteğini vurgulamadan geçemeyeceğim. TÜİK, TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı (Strateji ve Bütçe Başkanlığı) ve İTO çalışanlarından, sorduğum bezdirci sorulara sabırla cevap veren tüm yetkili ve uzmanlara teşekkür borçluyum. Kitaptaki muhtemel hatalar elbette benim sorumluluğumda. Teşekkürün en büyüğünü ise ailem hak ediyor. Annem Mürvet Akyıldız ve babam Hasan Akyıldız'a olan minnettarlığım teşekkürle ifade edilemez. Onların üzerimdeki hakkını ödemem mümkün değil. Ablam Meral Akyıldız ise manevi destekle yetinmeyip taslak üzerinde de emek harcadı. Bana hem çalışma ortamı hazırlayan, hem de görüşleriyle ufkumu açan eşim Neyran Akyıldız olmasaydı bu çalışma da olmazdı. Kendisine sevgi ve teşekkürlerimi iletiyorum. Ve son olarak İdil, Aras ve Eden. Varlıklarıyla bana güç katarak bu çalışmada ihtiyacım olan motivasyonu sağladılar.

İstatistikî göstergeleri daha yakından tanımaya yönelik her çabanın ekonomiyi daha sağlıklı yorumlamaya ve muhtemel hatalı çıkarımları önlemeye yardımcı olacağı inancı, bu çalışmayı hazırlamaktaki temel motivasyon kaynağımdır. Çalışmanın istatistiklerin daha aktif kullanımına yönelik küçük de olsa bir katkı sağlamasını ümit ediyorum.

6 İstatistiklerin tam yayım tarihlerine ulaşmak için https://www.tuik.gov.tr/Kurumsal/Veri_Takvimi adresindeki ulusal veri yayımlama takviminin takip edilmesini öneriyoruz.